

Jaarverslag 2023 van Stichting Werkgroep Herkenning

Voorwoord

Het afgelopen jaar heeft de Stichting Werkgroep Herkenning in vele opzichten de vruchten geplukt van de Lustrum viering van 40 jaar Herkenning in november van twee jaar ervoor. De aanwezigheid van de prinses Beatrix, de openheid en de kwaliteit van het programma hebben de aandacht op Herkenning gevestigd. Dat is te merken in de aanwas van nieuwe leden, de beeldvorming naar buiten, de contacten met andere oorlogsgetroffenen en de prettige open sfeer op de contactdagen.

De openheid die de Stichting naar buiten toe vertoont vertaalt zich ook in meer vragen om te komen spreken bij bijeenkomsten van andere organisaties en vragen van de pers. Daarmee zijn we op de goede weg: Herkenning krijgt ook steeds 'erkenning' in de samenleving.

Met het opengaan van de Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging in 2025 in het vooruitzicht is er voor ons als bestuur van SWH een belangrijke taak weggelegd in de vertegenwoordiging van de belangen van de nabestaanden van de collaboratie. De basis daarvoor is al gelegd door de vorige voorzitter met een enquête onder de donateurs over dit onderwerp waarvan de resultaten nu al doorwerken in het beleid van het Ministerie van VWS en in het Project Oorlog voor de Rechter waarmee deze openbaarstelling wordt voorbereid.

Samenvatting

Eind 2023 had de Stichting Werkgroep Herkenning in totaal 276 donateurs en lotgenoten geregistreerd staan. Gedurende 2023 hebben zich 44 nieuwe donateurs/lotgenoten aangemeld en 8 personen hebben het lidmaatschap opgezegd of zijn overleden.

In het jaarverslag kunt u lezen op welke plekken het Bestuur is gewijzigd en welke activiteiten de Stichting met vrijwilligers in 2023 heeft uitgevoerd.

Onze bestuursvergaderingen

De vergaderingen van het bestuur zijn afwisselend digitaal en fysiek verlopen. De vergaderingen waren op: 4 februari, 25 maart, 13 mei, 17 juni, 9 september, 4 november en 2 december. Van elke vergadering is er een verslag gemaakt en zijn acties toegewezen. Deze zijn op aanvraag beschikbaar.

Profiel van de organisatie

Missie

Stichting Werkgroep Herkenning is een kenniscentrum en hulporgaan voor alle personen die tijdens of na de Tweede Wereldoorlog in contact hebben gestaan met, dan wel opgevoed zijn door één of meerdere ouder(s) of ander familieleden, die nauw betrokken zijn geweest met collaboratie of dienst hebben genomen in welke Duitse krijgsmacht dan ook, of kind van een Duitse militair zijn. Daarnaast worden wij als kenniscentrum steeds meer geraadpleegd door media, scholieren en studenten.

Statutaire doelstelling

De doelstellingen van Stichting Werkgroep Herkenning zijn:

- het bevorderen van hulpverlening aan de nakomelingen van ‘foute ouders’
- het geven van bekendheid aan de problematiek die hier mogelijk het gevolg van is
- het bevorderen van de emancipatie van nakomelingen van ‘foute ouders’
- het bevorderen van onderzoek naar de geschiedenis van deze groep

Stichting Werkgroep Herkenning is niet verbonden aan enige politieke partij, levensbeschouwelijke stroming of kerkelijk genootschap.

Stichting Werkgroep Herkenning distantieert zich nadrukkelijk van iedere vorm van en sympathie voor (neo-)fascisme en (neo-)nazisme.

De Stichting Werkgroep Herkenning ontvangt jaarlijks een subsidie van het ‘Nationaal Comité 4 en 5 mei’ als tegemoetkoming in de onkosten voor de jaarlijks gehouden donateursdag en haar nieuwsbulletin.

Bestuur en medewerkers

De samenstelling van het bestuur is in 2023 gewijzigd. De volgende mutaties hebben plaats gevonden:

- Frans ten Veen is op verzoek weer toetreden tot het bestuur en ondersteunt het Bestuur. Hij heeft o.a. zitting genomen in het Ethisch Beraad.
- Jeanne Diele-Staal en Rosanne Buis zijn per 1 juli afgetreden als bestuursleden.
- Guido de Kanter heeft zijn bestuursfunctie neergelegd in september.
- Alex Dekker is toetreden als bestuurslid en heeft de functie redacteur SWH Nieuwsbulletin ingevuld.
- José van de Kerkhof is toetreden tot het Bestuur en heeft een rol opgepakt bij de Hulplijn en bepaald het rooster voor bemensing stand op dinsdag bij het Nationaal Archief.
- Lenie Degen heeft aangekondigd haar bestuursfunctie per 31-12-2024 neer te leggen.

Het Bestuur is per 31-12-2023 als volgt opgebouwd:

Jeroen Saris	Voorzitter
Lenie Degen	Vicevoorzitter en Hulplijn
Michael Schuling	Secretaris en Digitale Media
Herman Schouten	Penningmeester

Alex Dekker	Redacteur Nieuws Bulletin SWH
José van de Kerkhof	Bestuurslid en Hulplijn
Frans ten Veen	Bestuurslid

Werkmethodes en resultaten

Ook in 2023 hebben we donateurs via de email, regelmatig berichten gestuurd. Dit betrof verzoeken tot medewerking aan radio- en televisieprogramma's, berichten over tentoonstellingen en debat-avonden en publicaties in kranten en tijdschriften die van belang kunnen zijn voor onze achterban. Regelmatig zijn donateurs bereid en in staat om aan een verzoek te voldoen of mee te werken aan een programma. Veelvuldig worden aan ons recensies gevraagd van boeken omtrent de gevolgen van de keuzes in de 2^e Wereld Oorlog.

Het aantal vrijwilligers groeit en willen graag iets extra's doen vanuit de Stichting. Denk aan gastlessen, begeleiding gespreksgroepen, hulpverlening etc. Ook breiden wij regelmatig onze samenwerking uit met andere instanties.

Mailbox secretariaat

Het secretariaat wordt veelvuldig benaderd vanuit diverse hoeken. Donateurs en lotgenoten vragen regelmatig aandacht voor hulp in hun zoektocht of voor een uitgebracht boek aangaande de doelstellingen van SWH. Ook komen er hulpvragen om met iemand te mogen/kunnen praten over deze periode en de gevolgen die dit heeft gehad op het gezinsleven.

Wij proberen binnen een redelijke termijn te reageren. De afgelopen 2 jaar merken wij een toename van het aantal verzoeken. Absolute aantallen kunnen we helaas niet geven in verband met dat onze werkwijze en tooling dit niet ondersteunt. Wel hebben we een beeld van de aantallen uitgaande mailcommunicatie. In 2021, 2022 en 2023 hebben wij respectievelijk 389, 1065 en 1517 mailtjes verstuurd vanuit de mailbox van het secretariaat. Met name wanneer er media-aandacht is geweest krijgen wij meer verzoeken binnen.

Onze website

De site wordt zeer veel bezocht. Het belangrijkste zoekgedrag van onze bezoekers gaat nog steeds over informatie inwinnen over voormalige interneringskampen en de zoektocht naar aanleiding en geschiedenis van 'foute' familieleden. Daarnaast was er weer vraag naar de derde generatieproblematiek en de mogelijkheden voor hulpverlening.

Onze website fungeert als belangrijke poort voor nieuwe donateurs, zij melden zich vrijwel allemaal direct via de website. Velen hebben dan ook al de informatie op de site bekeken. De website wordt regelmatig bijgewerkt naar aanleiding van tips van donateurs of het plaatsen van een oproep naar aanleiding van een verzoek uit de media, onderzoekers of lotgenoten. De rubrieken Beeld en Geluid, Boekenkast, Oproep en Nieuws worden regelmatig bijgewerkt.

LinkedIn

De stichting heeft ook een LinkedIn-profiel. Deze wordt nog niet optimaal gebruikt. Onregelmatig posten wij oproepen. Daarnaast 'liken' wij diverse posts die door anderen zijn geplaatst en een

linke hebben met de doelstellingen van onze Stichting. Op 31-12-2023 hadden wij 64 connecties. Wij volgen 21 LinkedIn profielen en ons LinkedIn wordt door 74 LinkedIn accounts gevolgd.

Hulptelefoon

In 2023 hebben wij ca. 130 telefoonoproepen. Waarvan het zowel kinderen van en of kleinkinderen van zijn die ons belden. Ook hebben we 25 voor het hele jaar terugbel acties uitgevoerd. Dit jaar zijn zeker vele telefoontjes geweest i.v.m. het opengaan van het CABR in 2025.

Telefoon Team bestond uit 4 personen: Lenie Degen, Guido de Kanter, Jan Wunderink, Mirjam van den Akker. Er worden twee nieuwe leden toegevoegd aan het team, die in 2024 gaan functioneren binnen het team van de hulplijn.

Er zijn twee evaluatie momenten geweest. Onderwerpen waren: "Hoe gaan we om met privacy en casuïstiek?"

Tevens is Jan Wunderink coördinator van het rooster van de team telefoon geworden. De hulpvragen van 2023 gingen voornamelijk over:

- Hulp en advies
- Voor het eerst hun levensverhaal vertellen aan een lotgenoot.
- Vragen om een gespreksgroep
- Wat doet SWH, informatie over onze contactdagen donateurs dag en nieuws Bulletin
- Zoektocht, nabestaanden van de collaboratie, van kinderen, kleinkinderen ouders grootouders in Nederland en Duitsland.
- Zoektochten naar (internering) kampen en kindertehuizen.
- Rondom april/ mei is de trigger en de behoefte om te praten over: gevoel er niet bij te horen, verdriet, schaamte
- N.a.v. Publicaties/ Radio/ Kranten/ TV programma's: Onrust over het Opengaan in 2025 van het CABR-archief
- Verzoeken om mee te werken aan radio en tv-programma's
- Verzoeken om mee te doen met interviews voor een studie/scriptie/ HBO/ Universiteit
- Verzoeken tot medewerking met een podcast
- Informatie en Voorlichting geven
- Over de terminologieën zoals Waffen SS, over de jeugdstorm etc.
- Verwijzing en opsturen van ARQ Boekjes over Ouder worden met de oorlog
- Intergenerationele trauma overdracht
- Verwijslijst van externe therapeuten of organisaties Centrum 45

Thema's die een rol speelden tijdens deze gesprekken:

- Informatie en advies hoe het CABR te gaan bezoeken
- Ouder worden met de oorlog (thuis/ verpleeghuizen) Familie en ook personeel
- Kinderen en kleinkinderen vragen hoe ga ik om met mijn m/v/ grootouders met hun oorlogsverhalen?
- Gevolgen van de collaboratie
- Angsten om archief te gaan bezoeken...
- Rouw

- Schaamte
- Schuldig voelen
- Het familiegeheimen en het zwijgen

Plannen voor 2024 bij Hulptelefoon

- Begeleiding intervisie door Veteranen Instituut (VI) van het telefoonteam
- Hoe gaan we met uitbreiding van team om (tijdsverdeling, Toelatingscriteria etc.)
- Er is altijd een achterwacht ter beschikking
- Optimaliseren van het verzamelen statische gegevens

Gespreksgroep

Op 5-11-2022 konden Martijn Groeneveld en Jan Wunderink een gespreksgroep starten in het midden van het land. De groep bestond uit 6 leden.

Er zijn zes bijeenkomsten geweest welke allen goed bezocht werden, Er ontstond een onderling vertrouwen en veel onderwerpen konden besproken worden.

Deze waren o.a.:

- Hoe voelt het tussen mensen met 2^e generatie problematiek te praten over mijn 3^e generatie problematiek "hoor ik er wel bij?"
- Schuldig en schaamte voelen over je vader/moeder.
- Waar loop je tegenaan, zie je een correlatie tussen je achtergrond en je "struggles"?
- Wat betekent het opengaan van de archieven voor mij
- Gewoon mijn verhaal kunnen delen met lotgenoten
- Hoe vertel ik het aan vrienden, collega's

Na zes bijeenkomsten was de stemming: "dit is okay voor mij". Een goede evaluatie waar eenieder tevreden was over het verloop van de bijeenkomsten. Aandachtspunten voor de organisatie van bijeenkomsten welke op 3 februari 2024 starten:

- Gespreksleiders meedoen in evaluaties en workshops ARQ
- Waaraan dient een gespreksleider te voldoen qua kennis en ervaring.
- Aandacht en P.R. aan het opzetten van groepen in het land

Contactmiddagen

In 2023 hebben we voor onze donateurs en lotgenoten op 25 maart, 17 juni en 2 december een contactmiddag georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten zijn er vanuit het bestuur mededelingen gedaan over lopende projecten zoals 'Oorlog voor de Rechter' en het Ethisch Beraad waar een 3-tal bestuursleden zitting in hebben te weten: Jeroen Saris, Herman Schouten en Frans ten Veen. Op deze contactmiddagen hebben wij diverse presentaties gegeven. Verslagen van deze bijeenkomsten zijn terug te vinden in onze Nieuwsbulletins.

Donateursdag

In 2023 hadden we een donateursdag georganiseerd op 30 september. Deze stond volledig in het teken van het project 'Oorlog voor de Rechter' en de daarmee gepaarde digitalisering van de CABR-dossiers, die in het Nationaal Archief liggen.

Voorlichting

Een aantal donateurs, waaronder drie bestuursleden, waren ook in 2023 betrokken bij het Gastsprekersproject van Herinneringscentrum Westerbork. Zij hebben meerdere gastlessen (> 50) verzorgd over hun levensverhaal. Deze lessen worden gegeven aan leerlingen uit het basis-, voortgezet en hoger onderwijs.

Twee bestuursleden hebben voor het educatieve scholingsproject Movies that Matter, met maatschappelijke thema's, drie maal, als gastspreker bij de oorlogsfilm Das Glaszimmer voor diverse scholen in het land opgetreden. Op de scholen wordt aan de slag gegaan met het lesmateriaal. De verdiepingsprogramma's vinden plaats bij een filmtheater aan leerlingen uit het voortgezet en hoger onderwijs. Tijdens het stopzetten van de film wordt er dan met de moderator in gesprek gegaan mét de leerlingen over de thema's van de film. B.v. als je een keuze maakt wat én welke impact het heeft wat zou jij doen? Over goed en fout, buitensluiten en erbij horen.

Ook in 2023 waren er veel verzoeken van journalisten voor interviews en is weer medewerking verleend aan werkstukken van studenten, die daarna worden gepubliceerd op onze website.

Nieuwsbulletin, flyers en SWH Updates

Het SWH Nieuwsbulletin is in 2023 drie keer verschenen. Alex Dekker nam de redactie over van Rosanne Buis. Frans ten Veen zorgde voor het afdrukken hiervan en de verzending voor diegene die het Nieuwsbulletin via de post willen ontvangen.

Het Nieuwsbulletin heeft in 2023 een andere voor- en achterkant gekregen. Ook zijn de flyers aangepast.

Naast het Nieuwsbulletin zijn met enige regelmaat digitale SWH Updates (27 stuks) verstuurd via de mail naar onze donateurs en lotgenoten. Hierin o.a. oproepen van lotgenoten, aankondigingen documentaires en nieuwsitems.

Het internationale Bulletin

Gonda Scheffel – Baars heeft in 2023 het Internationale Bulletin geschreven. Deze worden aan trouwe lezers per email en post verzonden en tevens gepubliceerd via onze website.

Netwerk / Samenwerking

Vertegenwoordiging van Herkenning op 4 mei Herdenking. In 2023 waren vrijwilliger Jan Wunderink en Lenie Degen op uitnodiging van 4/5-mei comité bij de herdenking op de Dam in Amsterdam aanwezig.

We hebben contact gezocht met Kriegsenkel Dortmund. We zijn met zijn met drie personen naar Dortmund geweest en hebben het tienjarig jubileum meegevierd. We hebben via een Whatsapp-groep wekelijks contact, in deze groep worden tips gedeeld rondom televisieprogramma's, sprekers en literatuur, in het Duits en betrekking hebbende op Duitse kleinkinderen.

Wij hebben een actievere rol genomen om ons zelf te presenteren. Er is nu meer overleg en samenwerking met Psychotrauma ARQ Centrum '45.

Er is actueel netwerk overzicht van hulpverleners waar wij naartoe kunnen verwijzen. Met VWS zijn de contacten verstevigd en zijn er al diverse gesprekken gevoerd. Ook met Comité 4 en 5 mei en andere samenwerkingspartners is er structureler overleg.

In het kader van kennismaken met de nieuwe voorzitter en een bestuurslid zijn er diverse bezoeken geweest aan: Het aan de N.A., NIOD, Veteranen instituut, ARQ, Centrum '45, VWS, Liberale Joodse Gemeente, Ministeries OCW en VWS, Movies that Matter.

Project opstarten - Kinderen van de oorlog spreken met elkaar.

In de oorspronkelijke vorm is het project niet haalbaar gebleken, maar in het programma van het geplande symposium voor 23 november 2024 komt dit thema terug. Verschillende sprekers vertegenwoordigen de belangrijkste andere betrokken bij WOII. De samenwerking krijgt ook praktisch gestalte in het Ethisch beraad dat de weg naar de openbaarheid van het CABR begeleidt in maatregelen die voorkomen dat de privacy van degenen die in het CABR voorkomen geschonden wordt. Maar ook in een bredere zin wordt in dit Beraad getracht het maatschappelijk klimaat te creëren voor een openbaarmaking waarin de gevolgen van de Bijzondere Rechtspleging en de WOII voor de Nederlandse bevolking als geheel centraal staan. De openbaarmaking zal vergezeld worden door stroom aan informatie, middels films en tentoonstellingen die in het gehele land te zien zullen zijn. Herkenning werkt hierin nauw samen met het Nationaal Archief en Oorlog voor de rechter.

Een blik vooruit

Op het moment dat we dit jaarverslag uitbrengen heeft de aankondiging van het opengaan van het CABR in kader van het project 'Oorlog voor de rechter' al voor veel beroering gezorgd in het land. De pers is er bovenop gesprongen en het bestuur van SWH wordt voortdurend gevraagd haar mening te geven over de openbaarmaking van de dossiers van 'foute' en als zodanig beschouwde familieleden. Velen vrezen met grote vrees dat zoals de ex-hoofdredacteur van het Parool Sytze van der Zee liet optekenen in de New York Times: 'de doos van Pandora gaat open' en daar kunnen alleen maar duistere spoken en gruwels uit voortkomen. Dat de NYT op de voorpagina aandacht besteedt aan het opengaan van het de oorlogsarchieven is uiterst opmerkelijk en laat zien dat de aandacht voor WO II nog lang niet weggeëbd is of zomaar weer kan oplaaien.

Dat hebben we ook in de Nederlandse pers gezien. Geen krant, tijdschrift, nieuwsrubriek of discussie programma heeft het nieuws dat de archieven open zullen gaan zonder aandacht voorbij laten gaan.

Het bestuur van de Werkgroep herkenning heeft de gelegenheid aangegrepen en gekregen om in alle media haar mening uit te dragen tot aan de NYT.

De kern is dat het volstrekt logisch is dat op een gegeven moment voor het archief van de Bijzondere Rechtspraak, hetzelfde geldt als voor andere als voor andere: als de direct betrokkenen overleden zijn mogen de archieven worden openbaar gemaakt. Maar dat wil niet zeggen dat nu in een keer alles wat in de archieven ligt digitaal beschikbaar zou moeten komen voor iedereen. Er is ook nog zoiets als privacy en er komen belangrijke ethische vragen kijken bij deze

openbaarmaking. Vandaar dat het bestuur van herkenning deel neemt aan een Ethisch Beraad dat op deze vragen antwoord moet gaan geven voordat de digitalisering een feit is.

Maar er is ook nog een andere kant aan de openbaarstelling: hoe gaat de samenleving straks daarmee om? Wij raden iedereen aan om niet afwachten tot de doos van Pandora open gaat, maar zelf te zorgen goed voorbereid de maatschappelijke discussie in gaan. Angst is een slechte raadgever. Ons advies is: bij twijfel, ga zelf kijken nu het nog kan.

De kinderen van de oorlog zijn geen van allen schuldig. Daarom denken we dat beter is met elkaar in gesprek te gaan, een maatschappelijke dialoog te stimuleren waarin alsnog een veel genuanceerder beeld van goed en kwaad, schuld en onschuld kan ontstaan dan in de eerste jaren na de oorlog gecreëerd is. Wij zijn niet bang, we kiezen voor een goed informeerde en ethische gemotiveerde dialoog in de komende jaren. Daarvoor staat het bestuur van de Stichting Werkgroep Herkenning en daar mogen de donateurs op rekenen.

Jeroen Saris
Voorzitter Stichting Werkgroep Herkenning

Goedgekeurd door het bestuur in april 2024.

Jeroen Saris, Voorzitter
Michael Schuling, Secretaris
Herman Schouten, Penningmeester